

Türkiye’de Akademik Girişimcilik Bağlamında Üniversite-Sanayi İş Birliği Arayüzleri ve Sağlanan Destekler

Şükriye Tümay Erdil¹

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, terdil@gmail.com

Issue Details

Issue Title:

Received: May 05, 2022

Revised : Aug 07, 2022

Accepted: Aug 09, 2022

Published: Aug 17, 2022

Pages: 001 - 010

Copyright © 2021 by author(s) and JOTERm

Cite as: Erdil, Ş. T. (2022). Türkiye’de Akademik Girişimcilik Bağlamında Üniversite-Sanayi İş Birliği Arayüzleri ve Sağlanan Destekler. *Journal of Theoretical & Empirical Research on Management*, 2, 1-9.

Özet

Akademik girişimcilik genel manada üniversitede üretilen bilimsel bilginin ticarileşmesi olarak tanımlanır. Bilginin ticarileşmesi şirketleşmeden, patent başvurusu ve lisanslama faaliyetlerine, proje geliştirmeye geniş bir perspektifte ele alınabilir. Akademik girişimciliğin, nitelikli girişimciliğin gelişmesi, üniversite-sanayi iş birliğinin gelişmesi, katma değeri yüksek işlerin artışına olumlu yönde etkisi bulunmaktadır. Üçlü Sarmal Model çerçevesinde akademik girişimcilere sağlanan destekler akademik girişimciliği sayısal ve niteliksel olarak arttırmasını destekler. Türkiye’de akademik girişimcilik bağlamında üniversite aracılığı ile sağlanan destekler, girişimcilik yapacak akademisyenlerin destek bileşenlerini anlamamıza ve üniversitenin rolünü anlamamıza destek olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akademik Girişimcilik, Üniversite Desteği, Üçlü Sarmal Model

Abstract

Academic entrepreneurship is generally defined as the commercialization of scientific knowledge produced at the university. Commercialization of information can be handled in a broad perspective, from incorporation to patent application and licensing activities to project development. Academic entrepreneurship positively affects the development of qualified entrepreneurship, the development of university-site-industry cooperation, and the increase of jobs with high added value. The support provided to academic entrepreneurs within the framework of the Triple Spiral Model supports academic entrepreneurship to increase numerically and qualitatively. In the context of academic entrepreneurship in Turkey, the support provided through the university will support us to understand the support components of the academicians who will be entrepreneurs and the university's role.

Keywords: Academic Entrepreneurship, University Support, Triple Helix Model

1. GİRİŞ

Doğası gereği teknoloji tabanlı iş fikirlerinin modellenerek şirketleşmesi, patent başvurusu, lisanslama faaliyetleri, proje geliştirme gibi faaliyetleri de bünyesinde barındıran akademik girişimcilik kavramı gelişimin itici gücü konumundadır. Yarattığı katma değerli ürün ve hizmet çıktıları ile nitelikli girişimci sermayesi, ülkeler için rekabet avantajı sağlayan bir etki yaratır. Üçlü Sarmal Model içinde üniversite, sanayi ve devletin iş birliği gücü ve sinerji akademik girişimciliği de olumlu etkileyecektir.

Üniversite kendi kurumsal yapısı içinde kaynak ayırarak doğrudan bünyesinde bulunan akademisyenleri destekleyebilir. Bunun yanı sıra, devlet yasa koyucu ve düzenleyici işlevini çeşitli kamu kurumları vasıtasıyla yerine getirmektedir. Örneğin, TÜBİTAK 1513 Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı başvurusu yaparak projeyi uygulayan üniversiteler, üniversite-sanayi iş birliği arayüz faaliyetlerini Modül 1: Farkındalık, Tanıtım, Bilgilendirme ve Eğitim Hizmetleri; Modül 2: Destek programlarından yararlanmaya yönelik hizmetler; Modül 3: Proje geliştirme/Yönetim hizmetleri (Üniversite Sanayi İşbirliği Faaliyetleri); Modül 4:

Fikri Sınai Mülkiyet Haklarının yönetimi ve lisanslama hizmetleri ve Modül 5: Şirketleşme ve girişimcilik hizmetleri olmak üzere 5 ana modülde toplanır. Birbirini destekleyen bu modüller üniversitelerin akademik girişimcilik kapasitesinin artması için üniversiteyi destekler.

Üniversite-sanayi iş birliğinin sürdürülebilir biçimde sağlanması için bu arayüzlerin kurulması ve işlerlik kazanması önemlidir. Literatürde özellikle üçlü sarmal model üzerinden bu iş birliği ve arayüz kurumların kavramsal çerçevesini ve akademik girişimcilik ile ilgisini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Etzkowitz, Leydesdorff, 1995; Leydesdorff, Etzkowitz, 1996; Etzkowitz, 2003, 2008; Etzkowitz, Ranga, 2010; Ranga, Etzkowitz, 2011; Rasmussen, Gulbrandsen, 2012; Doanh vd., 2021).

Akademik girişimcinin akademisyen ve girişimci olarak taşıdığı iki önemli şapka vardır; akademisyen rolü üzerinden üniversite ile birincil ilişkisinin daha yoğun olacağı düşüncesinden hareketle, bu çalışmada üniversitenin akademik girişimciliğe olan destekleri üzerinde durulmuştur.

2. GİRİŞİMCİLİK VE AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK

Girişimcilik her şeyden önce bir düşünce biçimidir. Bireyin yeni değer veya ekonomik başarı üretmek için motivasyonunu ve kapasitesini bağımsız olarak veya bir kuruluş içinde, bir fırsatı görme ve onu takip etme kapasitesini ifade eder (EIM, 2003, 5).

Girişimciliğin nihai hedefi, iş fırsatları yaratmak ve ekonomik kalkınmaya öncülük etmek olarak belirlenebilir (Barot, 2015, 163-64). Kişilik özelliği olarak girişimcilik kurum içi ya da bağımsız olabileceği gibi ticari veya sosyal girişimcilik olarak farklı bağlamlarda ortaya çıkabilir.

Girişimcilik alanındaki akademik çalışmalar 17. ve 18. yüzyılda Richard Cantillon ve Jean Baptise Say’e kadar uzanmaktadır (Mars, Rios-Aguilar, 2010, 441). (Knight, 1911)’e göre belirsizlik içinde alınan risk ile karakterize edilirken, Ekonomik Kalkınma Teorisi adlı eserinde Schumpeter girişimciliği yaratıcı yıkım süreci olarak adlandırmakta yenilikçilik ve başarı odaklı olmak üzerinde durmaktadır (Schumpeter, 1949). Girişimci özelliklerine zaman içinde bilgi sahibi ve faktör analizleri yapabilmesi (Hayek, 1941: 55) ve başarı motivasyonu (McClelland, 1961) girişimcilik özelliklerine eklenir.

Girişimcilik, yeni iş sahalarının yaratılması, rekabet yapısının gelişmesi, insanların bireysel potansiyellerinin açığa çıkması ve toplumsal fayda yaratması açısından toplumun çok yönlü gelişimini destekler (EIM, 2003, 7-8).

Akademik girişimcilik üniversitede üretilen bilimsel bilginin, topluma ve ekonomiye kazandırılmasına yönelik faaliyetleri kapsar. Akademik girişimcilik dar kapsamda akademisyenin şirketleşmesi olarak kabul edilirken; daha geniş perspektifte buluş bildirimi, büyük ölçekli fonlara ulaşılması, patent ve lisanslama çalışmaları, danışmanlık faaliyetleri ve araştırma işbirlikleri, sanayi staj programları da akademik girişimcilik kapsamında yer alır (de Silva, 2016, 2170; Huyghe, et al., 2015, 140; Klofsten, Jones-Evans, 2000, 300; Cansız, 2016, 7-16). Bu çalışmanın temel amacı akademik girişimcilik bağlamında bahsedilen iş birliği arayüz yapılarını ortaya koymaktır. Üniversitelerin içindeki bu yapılar ile oluşturdıkları arayüz sitemlerinin belirlenmesi, üniversite ve sanayi arasındaki dinamik ilişki biçimini anlamak için faydalı olacaktır.

Görüldüğü üzere, akademisyenin bir fırsatı görmesi ve bir değer yaratma sürecine girmesinin sonuçları değişkenlik göstermekte ve böylece akademik girişimciliğin bağlamının sınırlarına göre kapsamı da farklılaşmaktadır. Üniversitede üretilen bilimsel bilginin faydalı birer ürün ve/veya hizmete dönüşmesini destekleyen akademik girişimcilik süreci üniversiteden sanayiye tüm paydaşlar için bir değer yaratmaktadır.

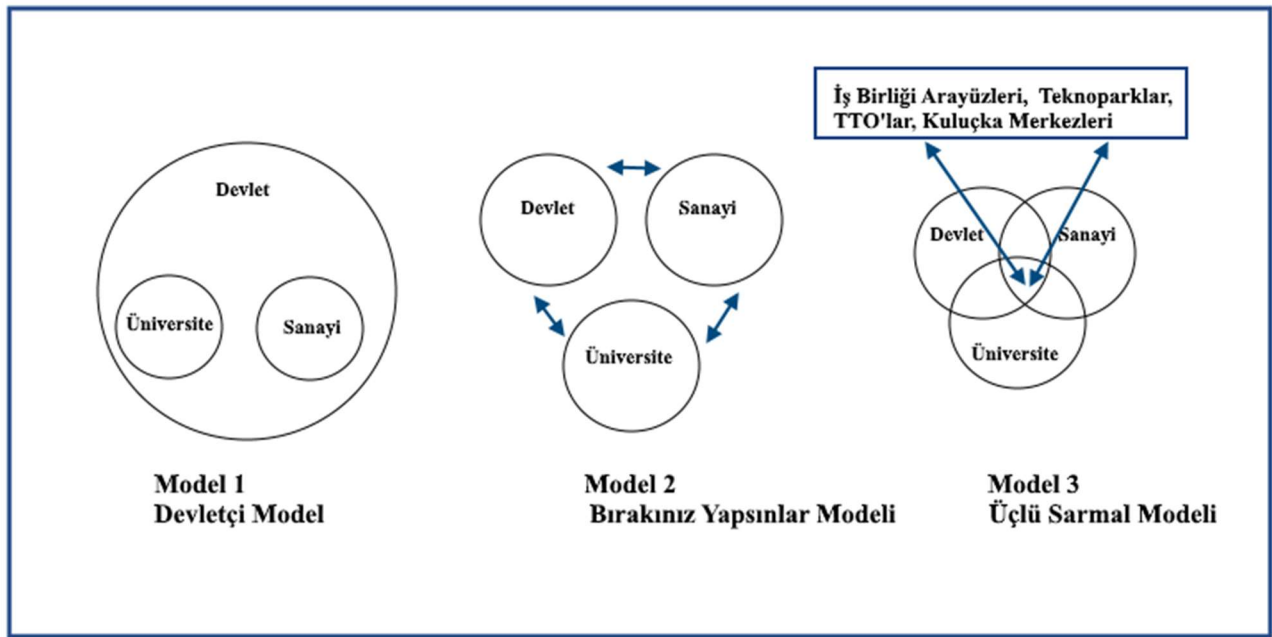
2.1. Üçlü Sarmal Modeli

Leydesdorff ve Etzkowitz (1996) yaptıkları teorik çalışmada, Üçlü Sarmal Modeli ilk olarak ortaya koyuyorlar. Bu modelde üniversite-devlet-sanayi akademik girişimciliği etkileyen değişkenlerdir. Etzkowitz ve Leydesdorff (1995) yaptıkları tematik çalışmada, üniversite, sanayi ve devletin rolünü incelemişlerdir. Üniversite ve sanayinin, şimdiye kadar nispeten ayrı ve farklı kurumsal alanlara sahip olmasına rağmen birbirlerinin alanlarına yaklaşan bir yapıya büründüğünü ortaya koymuşlardır. Diğer taraftan, devletin rolünün hem akademik kurumlara baskı uygulayan, hem de teşvikler sunarak iki zıt yönde ilerlediğini ortaya koyarlar.

Şekil 1. Üçlü Sarmal Model (Üniversite-Sanayi- Devlet)

Kaynak: Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000:111

Üç farklı değişkenin farklı ilişki biçimlerini ifade eden şekil aşağıda Şekil 1.’de gösterilmiştir. Etzkowitz ve Leydesdorff’a (2000) göre, üçlü sarmal model bileşenleri olan devlet, sanayi ve üniversite arasındaki ilişkiler zaman içinde farklılaşmıştır. Model 1’de ulus devletin üniversite ve sanayiye kapsayıcı ve aradaki ilişkilerde belirleyici olduğu görülmektedir. Model 2’de tüm bileşenlerin kesin sınırlara sahip olduğu ayrı kurumsal alanların belirgin olduğu, bırakınız yapsınlar (laissez-faire) modeline dönüşmüştür. Model 3’de ise, biri diğerinin rolünü üstlenirken hibrit organizasyonlar ve ara yüzler ortaya çıkar; Model 2’nin aksine iş birliği arayüzleri birbirine bağlı ve sürekli etkileşim içinde, bir kurumun diğerinin rolünü alabildiği bir yapı ortaya koyar.

De Moraes vd. (2020) yaptıkları ampirik araştırmada, üniversite ekosisteminin fakültenin girişimci faaliyetleri destekleme taahhüdü üzerindeki etkisini analiz ederler. Data Brezilya’nın 70 farklı yüksek öğrenim kurumunda toplamda 680 fakülte üyesi ile görüşme yapılarak toplanır. Mevcut literatürden farklı olarak, üniversitenin yeni kurulan girişimlere doğrudan etkisinin ne olduğu konusuna odaklanılır. Yapılan araştırmada, gizli değişken olan girişimciliği destekleme taahhüdünün yüksek açıklayıcı değerine sahip olduğu görülür. Diğer taraftan, üniversiteler düzeyinde girişimcilik kültürünün uzun zaman dilimlerinde gelişen karmaşık ve birikimli bir olgu olduğu da ifade edilir.

Urban ve Gamata (2020) yaptıkları çalışmada, üniversitelerde yönetim desteği, ödüller, zaman tahsisi gibi spesifik organizasyonel faktörler ile akademik girişimciliğin ölçülebilir çıktıları arasındaki ilişkiyi inceler. Organizasyonel faktörler ve akademik girişimcilik çıktıları arasından bazı olumlu ilişkiler gözlemlenir, ancak sadece verilen ödüllerin akademik girişimcilik çıktıları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu saptanır.

3. ÜNİVERSİTE TARAFINDAN AKADEMİK GİRİŞİMCİLERE SAĞLANAN DESTEKLER

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın, 2023 Sanayi ve Strateji Belgesinde söz edildiği üzere, akademisyenlere, geliştirdikleri teknolojiyi ürünleştirmeleri ve sonrasında şirket kurmaları için destekler sağlanması hedeflenmektedir. Sürdürülebilir işletmelerin kurulması için profesyonel yöneticilerin ve işletmeye yenilikçi iş fikrini özünü getiren akademisyenlerin birlikte çalışmasının teşvik edilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir (Sanayi Strateji Belgesi, 2019: 46).

Yeni iş fikirlerinin teknoloji tabanlı olması ve yaratılan iş modellerinin inovasyon nosyonunu barındıracak şekilde tasarlanması beklenmektedir, çünkü inovatif bir girişim Ar-Ge yapısını kendisine temel alarak bilgiyi rekabetçi bir avantaja dönüştürerek piyasada var olabilir. KOSGEB, inovasyonu yeni bir ürün, hizmet, uygulama, yöntem veya iş modeli fikri ile oluşturulan süreçleri ve sonuçlarının sosyal ve ekonomik ihtiyaçlara cevap verebilme, mevcut pazarlara başarıyla sunulabilme ya da yeni pazarlar yaratabilme gücü olarak tanımlıyor (KOSGEB, 2021:2) Ar-Ge yani araştırma ve deneysel geliştirme, insan, kültür ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve yeni uygulamalar tasarlamak için sistematik temelde yürütülen yaratıcı çalışmaların bütünüdür (TÜBİTAK, 2002:30) Dolayısıyla, mühendislikten sosyal bilimlere mevcut ve/veya yeni sorun ve/veya ihtiyaçlara yönelik çözümler geliştirilirken; akademisyenler tarafından yenilikçi bir bakış açısı ile yenilikçi ve çığır açan iş modelleri sunulabilir.

Girişimcilerin teknoloji tabanlı işler yapmasının, Ar-Ge ve inovasyonu iş modellerinin merkezine koymalarının en önemli nedenlerinden biri de vergisel teşviklerdir. Ar-Ge teşviklerinin artması yenilikçilik ve girişimciliğin geliştirilmesini de olumlu yönde etkileyecektir (Bayraktaroğlu, Karaman, Kalkan, 2015: VII, 231).

Üniversite yönetimi girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve akademisyenleri girişimcilik konusunda desteklemek için kendi kaynaklarını kullanarak da bazı destek paketleri oluşturabilir. Bahçeşehir Üniversitesi’nde yapılan bir uygulama bunun için güzel bir örnek olabilir. Şirket kurulum desteği, şirket adres taşıma / şube gösterme desteği, mali ve hukuki müşavirlik desteği, girişimci köprü finansman desteği, prototip desteği ve girişimci patent desteği Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) kapsamında tanımlanmıştır ve BAU akademisyenlerinin başvurusuna açıktır. Bahçeşehir Üniversitesi, bu destekler ile girişimcilerin teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini fikir aşamasından pazara ihtiyacı olan noktada desteklemektedir (BAU, 2022).

Ağırlıklı olarak üniversite ile bağlantılı olan/bünyesinde yer alan arayüzler girişimcilere finansal konularda destek ve teşvikler sağlamaktadır. Ancak, bu destekleri doğru şekilde değerlendirebilmek için salt maddi desteklere indirgmeden finans, bilgi, motivasyon gibi boyutları da kategorize ederek bir bakış sunmakta fayda vardır.

- İşbirliği Arayüzleri Vastasıyla Sağlanan Destekler

Yukarıda bahsettiğimiz üçlü sarmal sistemin farklılaşmasından hareketle, üniversitenin akademik girişimciliğe sağladığı desteklerden bahsederken; devlet ve sanayi ile olan ilişkiler ve dolayısıyla iş birliği arayüzleri de devreye girmektedir. İşbirliği arayüzleri bir nevi şifre çözücü gibi çalışarak üniversite, sanayi ve devletin farklı kurumsal dil ve kültürlerini birbirleri ile uyumlaştırarak ortak bir dil ve zemin oluşturulmasına destek olurlar. Bu iş birliği arayüzleri akademik girişimciler için elverişli bir girişimcilik ekosistemi oluşturulmasına yardımcı olur.

Akademik girişimcilere işletme kuruluş aşamasında ve sonrasında iş geliştirme aşamalarında sunulacak mali destek ve teşvik mekanizmalarını içerir. TEKMER’de Ar-Ge çalışmaları yapan girişimcilere sağlanan teşvikler, Teknopark ve Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde sağlanan teşviklerle hemen hemen aynıdır (Erdem, 2021).

Tablo 1. TEKMER-TEKNOKENT-AR-GE ve Tasarım Merkezi Karşılaştırmalı Tablo

	5746-TEKMER	4691-Teknokent	5746-Ar-Ge Tasarım
Sigorta Pirim Desteği	%50	%50	%50
Ücretlere ilişkin damga vergisi istisnası	var	var	var
Ar-Ge İndirimi Kurumlar Vergisi İstisnası	Ar-Ge harcamalarının %100’ü kurum kazancından indirilir	Yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilen kazançlar kurumlar vergisinden istisnadır.	Ar-Ge harcamalarının %100’ü indirilir. Önceki yıllara göre gerçekleşen artışın %50’si ilaveten indirilir.
Elde edilen FSMH devri ve kiralınmasında istisna	%50	%50 (Teknokent KV istisnasından yararlanılmıyorsa)	%50
Satıştan doğan KDV istisnası	Yok	Yazılım Ürünleri İçin	Yok
Makine alımı KDV istisnası	Yok	Var	Var
Gelir vergisi stopajı istisnası	Var (%80-95)	Var	Var (%80-95)
Siparişe dayalı Ar-Ge istisnası	Yok	Yok	Var
Gümrük vergisi istisnası	Var	Var	Var
Temel bilimler personel hizmet desteği	Var	Var	Yok

Kaynak: Erdem, 2021

Finansal destekler yanında girişimcilere sağlanan hizmet ve ürün destekleri de olabilir. İşletmenin kuruluş/geliştirme aşamasında sağlanan makine, ekipman ve teçhizat desteği ile eğitim, danışmanlık, belgelendirme vb. hizmetler aynı destek kapsamında değerlendirilebilir. Dolayısı ile akademisyenin girişimcilik konusundaki entelektüel sermayesinin ve know-how gelişmesine destek olan; ihtiyacı olan altyapı ve üretim elemanlarını işletmeye getirmesini sağlayan desteklerdir.

Aşağıda bahsedeceğimiz kurumlar salt akademik girişimciyi hedefleyen arayüzler değildir; ancak akademik girişimlerin teknoloji tabanlı, inovatif iş modelleri olduğunu dikkate alırsak, bu kurumların hedef kitlesi içinde bulunduklarını söyleyebiliriz. Diğer taraftan salt üniversite içinde yer alan kurumlar da değildir. Örneğin kuluçka merkezleri üniversitelerin bünyesinde kurulabileceği gibi özel sektör destekli de olabilirler.

- Teknopark

Teknoparklar, akademik, ekonomik ve sosyal yapının birbiri ile etkileşim içinde olduğu bir ekosistem yaratırlar. Üniversiteler, araştırma kurumları, sanayi kuruluşları arasında bilgi ve teknoloji transferini gerçekleştirerek bir ortam yaratırlar (TGBD, 2022).

Farklı coğrafyalarda ihtiyaç, teknoloji gelişmişlik seviyesi, yasal regülasyonlar, sanayi ve iş dünyasının yapısındaki farklılaşmaya göre misyon ve isimlendirme konusunda çeşitlilik gösterse de teknoparklar üniversite-sanayi iş birliğinin ete kemiğe büründüğü yapılardır (Tepe, Zaim, 2016, 4).

Teknoparklar sağladıkları vergi muafiyeti yanı sıra, girişimcilerin nitelikli eleman kapasitesini artırır ve içerde yarattığı sinerji ile firmaların gelişimini hızlandırır, nihai ürünün kalitesi ve pazara çıkma süresinde olumlu yönde fark yaratır (Tepe, Zaim, 2016, 7).

- Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri

Ar-Ge Merkezleri “Ar-Ge ve yenilik projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye’deki işyerleri dâhil, kanunî veya iş merkezi Türkiye’de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurt içinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan ve en az aşağıda belirtilen tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birimlerdir.” Tasarım merkezi ise “Tasarım projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen tasarım faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye’deki işyerleri dâhil, kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurt içinde tasarım faaliyetlerinde bulunan ve en az 10 tam zaman eşdeğer tasarım personeli istihdam eden, yeterli tasarım birikimi ve yeteneği olan birimlerdir” (Yatırım Destek, 2020:1).

- TEKMERler

Teknoloji Merkezleri (TEKMER), KOSGEB desteği ile kurulan ve girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası iş birliği ile ulusal plan ve programlar doğrultusunda işletmelerin kurulmasını ve sürdürülmesini sağlamak için ön inkübasyon, inkübasyon ve inkübasyon sonrası hizmetleri sağlayan yapılardır (KOSGEB, 2020). KOSGEB tarafından İŞGEM/TEKMER programı kapsamında desteklenen ve 5746 sayılı Kanun kapsamında girişimcilerin muafiyetlerden yararlanabildiği yapılardır.

TEKMER yönetimleri teknoloji tabanlı girişimcilere ve start-up’lara yönelik iyileştirici ve geliştirici faaliyetlerini sunarken belirledikleri koşullar dahilinde bir dizi imkan sunabilirler. Girişimcilerin prototip çalışmalarını sürdürebileceği Laboratuvar desteği, ücretsiz ofis desteği, danışmanlık/mentorluk desteği ve eğitim desteği sayılabilir. İş modelleri oluştururken ve geliştirirken pazarlama ve satış, finansal yönetim, yatırım hukuku, girişimci hukuku, iş modeli oluşturma, fikri sınai hakların yönetimi konularında uzmanlar tarafından destek alabilirler (TEKMER, 2022).

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bir bölgede TGB kuruluş heyeti içinde, en az bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da kamu Ar-Ge merkez veya enstitüsü temsilcileri ile kamu kurum kuruluşları, bankalar, yerel yönetimler, esnaf odaları ve ihracatçı birlikleri, sanayi ve ticaret odaları bölgesel kalkınmada başat rol oynayacak ekonomik aktörler olabilir (Resmi Gazete, 2019). Teknokentlerde girişimlere sağlanan destekler ile Ar-Ge, inovasyon ve girişimcilik kültürü oluşturularak şirketlerin rekabet gücü artırılmasına destek olmaktadır (Bayraktaroğlu, Karaman ve Kalkan, 2015).

- Kuluçka Merkezleri

Başarılı teknoloji tabanlı girişimler bölgesel ve ulusal düzeyde yeni iş, kar ve yenilik yaratmanın anahtardır. Kuluçka sürecinden geçen girişimlerin, kuluçka sürecine girmeyen girişimlere göre satış hacmi ve istihdam yaratma, sürdürülebilirlik ve faydalı ticari ve teknik temelli iş birliği ilişkilerinin geliştirme konularında daha başarılı olduğu görülmektedir (Scillitoe, Chakrabarti, 2010, 155). Girişimcinin fikir geliştirme aşamasından iş geliştirmeye, kırılğan olduğu, desteğe ihtiyacı olduğu aşamalarda; onlara ofis, finansmana ulaşım, mentorluk ve network gibi imkanlar sağlayan yapılardır.

Üniversitelerin tarihsel süreç içinde eğitim-öğretim, temel bilimsel araştırmalar ve toplum hizmetleri olmak üzere üç temel misyonundan söz edilebilir (Erdem, 2005, 1-3; Akdemir, 2010; Vefago, Trierweiller, Paula, 2020, 2). Üniversite destekli kuluçka merkezleri, iş fikirlerinin akademik bilgi birikimiyle bütünleşmesini sağlayarak katma değerli iş modellerinin ortaya çıkarılmasına destek olmaktadır (Özdoğan, 2016, 2).

4. SONUÇ

Piyasada rekabet avantajı sağlayan destek paketlerinin, bilimsel bilgiyi piyasanın ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda ticarileştirmesi beklenen akademisyenler tarafından kullanılması, yenilikçilik ve girişimciliğin geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu çalışmada, Türkiye’de akademik girişimcilik bağlamında üniversite tarafından sağlanan destek mekanizmaları diğer bir deyişle iş birliği arayüzleri ortaya konmuştur. Bu arayüzler akademisyenlere Ar-Ge ve inovasyonu iş modellerinin merkezine koyabilecekleri, girişimcilik yapmalarını kolaylaştıracak bir ortam yaratmaktadırlar. Ülkelerin rekabet gücünü arttıran bir faktör olarak akademik girişimciliğin gelişmesini sağlayan bu arayüzlerin geliştirilmesi sağlanmalıdır. İşbirliği arayüzlerinin etkinliğinin ve akademik girişimciliğe etkisinin araştırılması gibi konular literatürde katkı beklenen alanlardır. Bu sebeple, iş birliği arayüzleri ve destekler hakkında yapılan bu çalışma konuyu derinleştirmek için yapılacak yeni akademik çalışmalara ilham kaynağı olması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, A. (2010). The Rector of COMU Prof. Dr. Ali Akdemir’s presentation for ‘The World Universities Congress’ Organization. The World Universities Congress Proceeding.
- Barot, H. (2015). Entrepreneurship-A Key to Success, *International Journal of Business & Management*, 3(1), 163-65. Erişim Adresi: <https://www.researchgate.net/publication/328687981>.
- BAU (2022). Girişimcilik Destekleri. Erişim Adresi: <https://bau.edu.tr/icerik/17092-girisimcilik-destekleri>.
- Bayraktaroğlu, H, Karaman, D, ve Kalkan, A. (2015). *Ar-Ge Vergi Teşviklerinin Teknokentteki Girişimler Tarafından Değerlendirilmesi: Göller Bölgesi Teknokent Örneğinde Bir Araştırma*. Elektrik Mühendisleri Odası (EMO). Erişim Adresi: http://www.emo.org.tr/ekler/aaec9f1c1ccf25a_ek.pdf.
- Cansız, M. (2016). *Türkiye’de Akademik Girişimcilik*. Ankara: Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. Erişim Adresi: https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/T%C3%BCrkiyede_Akademik_Girisimcilik.pdf.
- Doanh, D. C., Bernat, T., Hieu, N. T., Bich Ngoc, N., & Thi Phuong Linh, N. (2021). Academic entrepreneurship: an empirical research of invention commercialisation. *Central European Business Review*, 10(4), 33-62., doi:10.18267/j.cebr.265.
- Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin var oluş nedeni (üniversitenin misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17), 75-86.
- Erdem, H. (2021). Değeri anlaşılmamış bir Ar-Ge desteği: Teknoloji geliştirme merkezleri, *Dünya Gazetesi*, 13 Ocak 2021. Erişim Adresi: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/degeri-anlasilmamis-bir-ar-ge-destegi-teknoloji-gelistirme-merkezleri/606748>.
- Etzkowitz, H. (2003). Innovation in Innovation: The Triple Helix of University-Industry-Government Relations, *Social Science Information*, 42(3), 293-337. doi:10.1177/05390184030423002.
- Etzkowitz, H. (2008). *The Triple Helix: University-industry-government innovation in action*, Papers in Regional Science, New York & London: Routledge.
- Etzkowitz, H. ve Leydesdorff, L. (1995). The Triple Helix-University-Industry-Government Relations: A Laboratory For Knowledge Based Economic Development. *EASST Review*, 14(1), 14-19.
- Etzkowitz, H. ve Leydesdorff, L. (2000). The dynamics of innovation: From National Systems and ‘mode 2’ to a Triple Helix of university-industry-government relations. *Research Policy*, 29(2), doi:10.1016/S0048-7333(99)00055-4.

- Etzkowitz, H., Ranga, M. (2010). A Triple Helix System for Knowledge-based Regional Development : From ‘Spheres’ to ‘Spaces. *Triple Helix VIII International Conference on University, Industry and Government Linkages*, 20-22 October 2010 in Madrid, Spain.
- EIM (2003). Green Paper 'Entrepreneurship in Europe: Reaction. *Scales Research Reports M200303*, EIM Business and Policy Research.
- Huyghe, A., ve Knockaert, M. (2015). The influence of organizational culture and climate on entrepreneurial intentions among research scientists. *J Technol Transf.*40, 138–160. doi:10.1007/s10961-014-9333-3.
- KOSGEB (2020). *İŞGEM/TEKMER Destek Programı*. Erişim Adresi: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6985/isgemtekmer-programi>.
- KOSGEB (2021). Ar-Ge, Ür-Ge ve İnovasyon Destek Programı. Erişim Adresi: www.kosgeb.gov.tr.
- Klofsten, M. ve Jones-Evans, D. (2000). Comparing Academic Entrepreneurship in Europe -The Case of Sweden and Ireland. *Small Business Economics*, 14(4), 299-309, doi:10.1023/A:1008184601282.
- Leydesdorff, L, ve Etzkowitz, H. (1996). Emergence of a Triple Helix of university-industry-government relations. *Science and Public Policy*, 23(5), 279–286. doi:10.1093/spp/23.5.279.
- Mars, M. M., ve Rios-Aguilar, C. (2010). Academic entrepreneurship (re)defined: Significance and implications for the scholarship of higher education. *Higher Education*, 59(4), 441–460. doi:10.1007/s10734-009-9258-1.
- Moraes, G. H. S. M., Fisher, B. B., Campos, M. L., ve Schaeffer, P. R. (2020). University ecosystems and the commitment of faculty members to support entrepreneurial activity. *BAR - Brazilian Administration Review*, 17(2), 1-26, doi:10.1590/1807-7692bar2020190013.
- Özdoğan, B. (2016). *Girişimciliğin Desteği Olarak Üniversite Kuluçka Merkezleri, Türkiye Perspektifi*. Conference: ICEB'16 International Congress on Economics and BusinessAt: Sarajevo.
- Ranga, M. Etzkowitz, H. (2011). Creative reconstruction: A triple helix-based innovation strategy in Central and Eastern Europe Countries. Saad, M. ve Zawdie, G. (Editörler) *Theory and Practice of the Triple Helix System in Developing Countries: Issues and Challenges*, doi:10.4324/9780203838211.
- Rasmussen, E., ve Gulbrandsen, M. (2012). Government Support Programmes to Promote Academic Entrepreneurship: A Principal-Agent Perspective. *European Planning Studies*, 20(4), 527-546, doi:10.1080/09654313.2012.665035.
- Resmi Gazete (2019). 18 Mart 2019 tarihli Resmi Gazete. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/03/20190318-5.htm>.
- Sanayi Strateji Belgesi (2019). *2023 Sanayi Strateji Belgesi*. Erişim Adresi: <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/SanayiStratejiBelgesi2023.pdf>.
- Scillitoe, J. L., ve Chakrabarti, A. K. (2010). The role of incubator interactions in assisting new ventures. *Technovation*, 30(3), 155-167. doi:10.1016/j.technovation.2009.12.002.
- Silva, M. (2015). Academic entrepreneurship and traditional academic duties: synergy or rivalry? *Studies in Higher Education*, 41(12), 2169-2183. doi:10.1080/03075079.2015.1029901.
- TEKMER (2022). *İmkânlarımız*. Erişim Adresi: <https://www.ceotekmer.com/imkanlarimiz>.
- Tepe, S, ve Zaim, H. (2016). *Türkiye ve Dünyada Teknopark Uygulamaları: Teknopark İstanbul Örneği*. Conference: International Congress of Local Development and Finance.

TGBD (2022). *Teknopark Tanımı*. Erişim Adresi: <https://www.tgbd.org.tr/teknopark-tanimi-icerik-20>.

TÜBİTAK (2002). Araştırma ve Deneysel Geliştirme Taramaları İçin Önerilen Standart Uygulama. Erişim Adresi: www.tubitak.gov.tr.

Urban, B., ve Gamata, S. (2020). Academic enpreneurship and organisational support factors. *South African Journal of Higher Education*, 34(1), 249-266, doi:10.20853/34-1-3404.

Vefago, Y. B., Trierweiller, A. C., ve de Paula, L. B. (2020). The third mission of universities: the entrepreneurial university. *Brazilian Journal of Operations & Production Management*, 17(4), 1–9, doi:10.14488/bjopm.2020.042.

Yatırım Destek (2020). Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerine Yönelik Teşvikler. Erişim Adresi: www.yatirimadestek.gov.tr.

Externally peer-reviewed

The author(s) has/have no conflict of interest to declare

The author(s) declared that this study had received no financial support.

This page intentionally left blank